

na veliko širšo podlago. Ako bi bil tovariš Hreščak prebral »Spominski spis«, bi spoznal Zavezino delo v 25 letih njegovega obstanka. Prepričal bi se bil, da to delovanje ni tako malenkostno in brezpomembno, kakor bi on rad; prepričal bi se bil, da smo že razpravljali o vsem tem, česar on pogreša pri Zavezinem delovanju. Razpravljalo se je o narodnosti in narodni vzgoji, o gojitvi značajev itd. itd. Da smo učitelji za popolen demokratizem, se razume samo ob sebi, saj drugega biti ne moremo nego demokrati. Tovariš Hreščak pa se o vsem tem ni mogel prepričati iz »Spominskega spisa«, ker ga ni prebral, ampak doposlanega mu — vrnil.

Tudi urednik »Naših Zapiskov«, dr. Tuma, bi se bil premislil, preden bi bil sprejel v svoj list tako krivično kritiko, ako bi bil obdržal in prebral poslani »Spominski spis«. A tudi on nam sporoča, da nam je knjiga pri njem na razpolago toliko časa, dokler mu naprej ne povrnemo pošiljatenih stroškov. — Tako piše urednik in lastnik »Naših Zapiskov«, ki ob istem času prosi pri učitelstvu duševne in gnotne podpore za svoje glasilo!

Kaj je Zaveza storila za izboljšanje gnotnega stanja slov. učiteljstva, bi lahko izprevidel tovariš Hreščak iz dotičnih vrst v »Spominskem spisu«. — Ako nismo dosegli dosedaj še uresničenja svojih zahtev, ni krivda v nas, temveč v avstrijskih razmerah. Zaveza je storila v tem pogledu vse, kar je bilo mogoče storiti. Če nam pa pove tov. Hreščak sredstvo, s katerim prisilimo merodajne kroge, da nam regulirajo plače tako, kakor se glase naše zahteve — kako prisiliti v to n. pr. na Kranjskem Šusteršiča, Lampeta, Zajca in Jarca, kako v sežanskem okraju tiste »birte«, ki so vzeli učitelstvu draginjno doklado — mu ne bo hvaležno le slovensko, temveč vse avstrijsko učitelstvo.

Ako bi bil Hreščakov članek pisal v »Slovenskem Učitelju« urednik in katehet Čadež, bi se temu ne čudili, ampak bi prezrl napad, da nas pa tolče s polenom iz zasede v Zavezi včlanjen član, to pa ni dostojno, ni pošteno, tega pa ne moremo prenesti molče in to tem manj, ker je dal povod našim sovražnikom za napade od njihove strani! To je edini uspeh njegovega dela!

Stvar je takoj zagrabil naš vsečastivredni in resnicoljubni »Slovenec« ter zatrobil v svet, da Zavezino učitelstvo vidno hira.

V članku »Propadanje liberalnega slov. učiteljstva« pograva z drugimi besedami isto hrano kakor Hreščak v »Naših Zapiskih«, da namreč tavamo tjavendan brez programa in načel, da nas skupaj drži le par fraz. »Slovenec« piše z ozirom na Hreščakov članek:

»Danes nimajo liberalni učitelji drugega kakor par listov, ki jih nihče ne bere in nihče ne plača. Ta mizerija in onemoglost učiteljske liberalne organizacije je postala zadnje čase že preccej nevarna za to jalovo družbo. Nekateri brihtni učitelji so namreč sprevideli, da bo vse skupaj vzelo žalosten konec, so že začeli javno hujskati proti Zavezi, da

* Nam se sploh čudno zdi, da je dr. Tuma, ki je sam visoko izobražen mož, sprejel v svoj list, ki naj velja za znanstveno revijo, članek, katerega bistvo je sama negacija in samo pavšalno očitjanje brez vsakega pozitivnega dokaza. S tem je ustregel samo svojim in našim sovražnikom, koristil pa ni nikomur. Uredn.

Rajni nadučitelj je bil vzoren učitelj-odgojitelj, iskren prijatelj, zgleden rodoljub, kremenit značaj, bil je mož. Da, bil je vrl tovariš, bil je blag značaj. Kdor ga je poznal, ga je moral čislati, spoštovati. Pokojni Kaukler ni bil le vzor učitelja, vzgojitelja, on je bil naobražen mož, čedne zunanosti, prijaznega in priključnega vedenja ter zaradi tega obče čisljan in spoštovan. V družbi je bil priljubljena oseba, s svojim zdravim humorjem je zabaval vsako družbo.

Stanovska čast in stanovski ponos sta zavzemala pri njem visoko stopnjo. To je pokazal prav pogosto v raznih okoliščinah.

Da je bil marljiv ud in skoraj vedno odbornik učiteljskega društva, bodi le mimogrede povedano. Poudarjati pa moram, da ni iz lahka nikoli zamudil katerega društvenega zborovanja, dokler mu ni tega zabranila za vselej mučeca ga bolezen. Naj bi ga v tem posnemali tovariši!

Kot vzor voditelj tako velike šole, kot izvrsten učitelj in za izdelovanje globoko preiščenih uradno-konferenčnih vprašanj je dobil od šolskih oblastev dokaj pohvalnih dekretov; zadnjega pa niti čital ni več, ker je došel par dni pred njegovo smrtjo.

bi se vsa ta liberalna komedija čimprej podrla.

Tako piše »Slovenec« in vriska poln škodaželnosti; povod zato pa mu je dal Hreščakov maščevalni napad v »Naših Zapiskih«.

Zato ga »Slovenec« prav lepo pohvali in v nebo kuje njegovo brihtnost ter ponašanje njegov članek. Konča pa: »Zares krasne razmere! 25letnico so praznovali, pa nazadnje sami ne vedo, čemu in zakaj? 25 let že pišejo, zborujejo, pobijajo klerikalizem, in nazadnje sami sebi priznajo, da so vlekli drug drugega. 25 let bobnajo, da bo takrat narodna kultura na višku, ko bo liberalen učitelj komandiral ves slovenski narod, sedaj pa si sami sramežljivo namežikujejo, da je namesto narodne kulture samo neumnost liberalne učiteljske organizacije na višku. Imajo že sicer nekaj listov, a so vsi brez pomena. Notri je samo prepisane nekaj liberalne mladosti iz nemških listov in prestavljenih nekaj fraz iz nemške liberalne učiteljske literature. Domačega ni ničesar! Od vse liberalne učiteljske gloriole ni ostalo drugega kakor kup lenobe, nevednosti in smešnosti! Gre se samo za to še, da se bo ta stvar spodobno spravila s sveta in ne bo delala učitelstvu sramote. Jelenc, Dimnik, Gangl, ali slišite puntarje? Armada se punta in vas zmerja za brezglavne in breznačelne coklarje.«

Da nas napada, sramoti in zaničuje naš načelni sovražnik — mednarodni klerikalizem — svobodna mu pot, a da imamo človeka v svoji sredi, ki strelja na nas iz zasede brez povoda in utemeljitve ter potiska sovražniku orožje v roko, tega ne moremo in ne smemo trpeti. To smo dolžni svoji časti in slovenski javnosti nasproti! To zahteva naša stanovska zavodnost in naša stanovska disciplina.

Ker s posamezniki nima Zaveza direktne stika, se moramo obrniti na Sežansko učiteljsko društvo, katerega član je prizadeti tovariš ter po katerem je član tudi Zaveze. Zato predlagam:

1. Sežansko učiteljsko društvo kot član Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev ukreni vse potrebno, da se ne bo naša s trudom in žrtvami zgrajena stanovska organizacija neosnovano napadala od organiziranih članov ter da se s tem ne bo od nas samih dajalo orožja v roke principialnim sovražnikom naprednega slovenskega učiteljstva! S tem se krši stanovska disciplina!

2. Stanovske zadeve naj se v dostojni in stvarni obliki rešujejo v stanovskih organizacijah in stanovskih glasilih, kjer se nikomur ne krati svobode, besede in peresa! To zahteva stanovska disciplina!

3. Dolžnost vsakega organiziranega posameznika in vsake organizovane enote je, da gradi in izpopolnjuje, ne pa da razdira, smeši in pavšalno natolcuje! Treba nam je pozitivnega dela, ni nam pa treba gole negacije!

Vabimo na svoj občni zbor, ki se vrši dne 2. februarja 1914, ob polu 11. uri dopoldne v združenem lokalu v Celju. Breg št. 26, s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva. — 2. Poročilo nadzorstva. — 3. Potrjenje računskega zaključka. — 4. Event. volitve v načelstvo in nadzorstvo. — 5. Slučajnosti.

Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju,

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Ludovik Černej, l. r. Fran Voglar, l. r.

Kdo bi si bil mislil, ki je poznal moža korenjaka, da se bo že lani poslovil za vsekdar od svojih tovarišev, ki jim je bil vedno v vsaki reči najboljši svetovalec.

Prezgodaj, dragi nadučitelj — Te je odtrgala usoda od Tvoje rodovine, ki žaluje za dobrim očetom, prerano si moral zapustiti krog tovarišev sotrpinov, a Tvoj duh bo živel tudi naprej med nami, ki Ti ob slovesu želimo: Dolgo naj živi Tvoj spomin! V. Kajnih.

† Štipko Jelenc.

Življenjepiska črtica.

(Konec.)

Zadnji dnevi.

Strudila ga je težka hoja. S. Gregorčič.

Koncem maja leta 1912 je moral smrtno bolan v bolnišnico, odkoder je prišel čez dva meseca nekoliko boljši domov. Nobil pa je v sebi že kal smrti, a da si je slutil, da popolnoma nikoli več ne okreva, je vendar upal, da ta bolezen še ne bo smrtna. Zaradi boleznij je bil najprvo začasnó, potem pa meseca avgusta 1913

V Bistrenje pojmov!

Na zadnjem shodu goriškega slovenskega učiteljstva v Gorici se je zdelo tovarišu Rakovščku potrebno manifestirati svoje politiško prepričanje. »Učitelj mora biti naroden!« je zadelo po prostorni dvorani zlatojelenskega hotela. Stentorski je bil ta glas, in gotovo ni nihče bolj prepričan kot jaz, da mu je prišel resnično iz njegovega globokega prepričanja. Toda, kolega Rakovšček, vkljub vaši iskrenosti, o kateri ne dvomim niti najmanj, vkljub vašemu globokemu prepričanju, ki ga spoštujem kot prepričanje vsakogar, vkljub visoki tonovski poziciji tega politiškega gesla in mogoče ravno zaradi tega trdim, da je to vaše geslo brez vsebine. Ali pa če hočete; njegova vsebina je tako bogata, tako raznovrstna, vlija mu zaradi specifičnih avstrijskih politiških formacij, da je postalo danes to geslo že »Mädchen für Alles«. In ravno zaradi te svoje elastične narave, zaradi heterogenitete pojmov, ki jih vsebuje, je to geslo brez vsebine. Če se rabi danes ta beseda ob vsaki primerni in neprimerni priložnosti in to še brez vsakega komentarja ali vsaj omejitve, je to le igra z besedami, manipulacija s frazami. V interesu stvari je torej, kolega Rakovšček, in sicer one stvari, ki vam je gotovo jako na srcu, da daste geslu, ki ste ga zaklicali v memento vsem svojim tovarišem, tudi vsebino, da ta pojem pojasnite in opredelite. Šele potem, ko bomo vedeli, kaj hočete, lahko govorimo dalje, ko bomo poznali predmet, lahko diskutiramo o njem. Dokler pa tega nimamo, se nam lahko zgodi, da govorimo edine besede družega, da se pripravimo zaradi stvari, katere pojmi se nam krijejo, da solgashamo tam, kjer se nam nazori križajo, da zaidemo v tem prerekanju brez smotra in vsebine v sfero praznih besed — v boj za oslovo senco.

Prosim vas torej, kolega Rakovšček, da nam poveste jasno in razločno, kako si predstavljate učiteljevo narodnost in njegovo narodno politiko. O tej stvari nismo imeli učitelji še nikake akademične razprave, potrebujemo je pa kot riba vode. Izprožite vsaj, zalučajte prvi in izpolnili boste vrzel, ki jo občutimo dan za dnevom neprijetnejše. Dolžni ste nam to pojasnilo, ker zahtevate kategorično, da bodimo narodni!

Da se izognem vsakemu nesporazumljenju, hočem biti v teh sklepnih vrstah nekoliko konkretnjši. Vzemimo slučaj: Učitelj hoče biti na vsak način naroden politik, kot zvest sin svojega naroda smatra to devizo že a priori kot suprema lex vsake politiške delavnosti. Vprašam vas, kolega Rakovšček, ali zadostuje temu učitelju vaše politiško geslo, da se bo znal ravnati v vseh posameznih slučajih, na katerih je politika tako silno bogata? Ali bo mogel sploh s pomočjo vaše besede prodreti v bistvo politike, ali mogoče dobiti vpogled v silni kompleks gospodarskih vprašanj in narodno-ekonomskih razvojnih tendenc? Kako stališče naj zavzame z ozirom na militarizem, ljudsko izobrazbo, carinske tarife, splošno higieno, državno pravo, občinsko, deželno in državno administracijo, obdačenje itd.? Kako si mora predstavljati ta narodni učitelj razrešitev socialnega vprašanja? Čigave interese naj zastopa naroden politik v vseh onih mnogih slučajih, kjer se križajo interesi različnih slojev?

To je torej nekaj vprašanj, ki mi jih vaša deviza pušča deloma odprta, ali pa mi daje na vsako vprašanje več odgovorov, kar se pravi, da je pri narodnem politiku pripuščena rešitev mnogih vprašanj popolnoma subjektivnemu naziranj.

stalno upokojen. Preselil se je, kakor že prej omenjeno, v Kandijo, da bi dobil tam po viharjih in bojih mirno zatišje, kjer bi lahko brez skrbi, ki so mu bile ves čas najzvestejše spremljevalke, preživel večer svojega burnega življenja. Večkrat je citiral Horacijeve besede: »Beatus, qui procul negotiis...«

Izprehajal se je po lepi novomeški okolici, z njim je hodil njegov ljubljeneč, mali črni psiček. Spomladi je cepil drevesa na vrtu ali pa počival v senci nad Težko vodo.

Življenje ga sicer ni razočaralo na prijeto stran, pač pa ravno nasprotno, a njegova trdna volja, bister razum in kremenit značaj so ga vedno podpirali v smelem vzletu, da lahko po vsej pravici reklamujemo zanj pridevek: mož dela! — Bil si je v svesti, da ni zaman preživel svojega življenja. Bil ni le ljudski učitelj, marveč tudi učitelj ljudstva.

Koncem junija 1913 se mu je bolezen zopet poslabšala. Iskal je pomoči povsod; šel je v Ljubljano, šel za 14 dni na Dunaj na kliniko, kjer so ga zdravili z radijem. Pomoči ni bilo več. V upanju, da morda vendarle okreva, je prenašal vse strašne

Jasno je, da nam deviza »naroden« ne more biti politiški program, ker pripušča tudi ekstremnim narodnim indidividijem prosto roko v premmogih vprašanjih, kar pa silno otežuje vsako trdno organizacijo in smotno delo. Zadnja konsekvencia ekstremnega individualizma pa vodi v anarhizem.

Nisem postavil teh vprašanj, da bi mi nanje odgovarjali, le v dokaz so, da samo geslo »narodna politika« ni dovolj jasno, da bi mi nudilo v vseh politiških vprašanjih točen odgovor, da, mirno lahko trdim, da si s tem geslom v veliki večini slučajev, ne morem absolutno nič pomagati.

Z ozirom na to smatram torej za nujno potrebno, da daste svoji politiški devizi kako vsebino, ker drugače jo je treba smatrati le za frazo in politiški »slager«.

Ponavljam, da prosim le vsebine vašega enostavnega politiškega programa in ne odgovora na ta članek.

Alojzij Hreščak.

Opomba uredništva: Ta članek nam je poslal tovariš Hreščak že dne 8. pret. mes., a priobčili ga nismo doslej iz dveh razlogov: Prvič nas je oviralo tarifno gibanje med tiskarniškim osebjem, drugič pa se nam zdi primernejše, da začnemo z debato v začetku novega letnika. In da se debata začne, to je gotovo! Končala pa se bo z dokazom, da ni deviza tov. Rakovščka niti fraza niti politiški »slager«, nego program naprednega slovenskega učitelja! — S priobčenjem tega članka pa iznova dokazujemo, da stojimo na stališču svobodnega izražanja in da ne mašimo nikomur svojcev ust, kakor bi nekateri radi dokazali — brez dokazov!

Desetletnica maturantov iz l. 1903 s koprškega učiteljskega.

V juliju 1903 je maturiralo na slovenskem oddelku bivšega c. kr. učiteljskega v Kopru 14 Slovencev.

Prejemši zrelostna izpričevala, so se razkropili po Slovenskem. Stisnili so si v slovo krepko roke, si voščili obilo sreče v novem stanu in odšli v svet.

Pionirji prosvete so se imenovali in ponosno dvignjene glave so šli na delo urit omiko med ubogi naš narod. Tožna Istra je sprejela nekatere, drugi so jo urezali na kršni Kras, nekaj jih je zrló bregove bistre Soče, eden pa se je ustavil v Trstu, omamljen po očarujočem pogledu na sinjo Adrijo. Samo enega je potegnila nase zelena Štajerska. Kranjske se je ta letnik izognil.

Zdaj je že 10 let preteklo v večnost, in vsi so še v vrtincu življenja, še vedno na delu za premmogokrat tako nehvaležni rod.

Koliko prevar, koliko strtih upov znanumujejo lahko v dnevniku svojega življenja! V kupo navdušenja, v posodo idealnega hrepenenja po svobodi, po omiki in napredku jim je nakapljalo toliko strupa, da zro danes ob proslavi desetletnega jubileja, kar so prekoračili prag življenja, s tožnim srcem na mladostno vzhlicenost, na moment, ko so posegli po imenovanjskih dekretih, veseleč se truda za kulturo.

Vendar je dan snidenja po desetletni ločitvi dokazal, da nas življenje ni ubilo. Mladostno navdušenje se je umaknilo resnemu preudarku, idealizem je koncediral mesto zdravemu realizmu.

Dne 27. m. m. smo se zbrali v Trstu. Okrog pol 11. dopoldne smo bili že skupaj

bolečine vdano in junaško. Dne 10. oktobra je legel in ni več vstal.

Dne 26. novembra ob 4. uri zjutraj je mirno umrl.

Pogreba se je udeležilo poleg novomeškega uradništva in mnogoštevilnega odličnega občinstva s c. kr. okrajnim šolskim nadzornikom čez 20 tovarišev in tovarišic iz bližnje okolice. Izpoved je vodila domača duhovščina, v kapeli na pokopališču pa je prevzel izpoved sam prošt dr. S. Eibert, ki je zopet pokazal svojo naklonjenost napram učitelstvu in se rajnemu plemenito maščeval, ker sta si za življenja v c. kr. okrajnem šolskem svetu mnogokrat stala nasproti kot bojevnika in nasprotnika.

Tako se je zrušil v prezgodnji grob zopet eden naših močnih stebrov, legel je k večnemu počitku mož, ki so ga zaradi njegove pravicoljubnosti in značajnosti preganjali baš oni, ki naj bi imeli v zakupu varstvo pravice in resnice.

Počivaj mirno, blagi, dobri in značajni Štipko! Temni Gorjanci naj čuvajo Tvojo gomilo, kakor so čuvale Tvojo žibel-ponosne Karavanke!

v restavraciji Balkan (Narodni dom). To je bilo veselo snidenje. Nekateri se niso videli več od mature dalje, drugi so se spomnili na prijetne ure skupnega bivanja ob polaganju usposobljenostnega izpita v Kopru 1905.

Izmed 14 so se trije opravičili: Ferdo Kenda, učitelj na Devinščini (Prosek) in Josip Zajec, Lig-Kanal, zaradi bolezn, Stefan Firm, Olimje-Podčetrtek, uradno zadržan.

Zbrani so bili sledeči tovariši: Anton Berce, Črnotiče-Podgorje, Avgust Suc, Marezige pri Kopru in Franc Venturini, Boršt — trije Istrijani; Andrej Čok, s C. in M. šole v Trstu; Ivan Kunc, Ročinj, Ladislav Likar, Števerjan pri Gorici, Adolf Persič, Voglarji (Trnovo pri Gorici) iz goriškega okraja; Ivo Petrak, Braslovče (Štajersko) in s Krasa: Hinko Legiša, Mavhinje (Devin), Anton Mervič, Povic (Sežana), Viktor Škof, Kobjeglava (Štanjel).

Skromnim razmeram učiteljstva, je odgovarjala tudi skromna prireditev. Skupno kosilo v Balkanu (Nar. dom), kjer nas je gospod restavrater za mal denar prav dobro postregel, skupno slikanje v spomin, popoldne ogled C. in M. šole pri sv. Jakobu (ulica Giuliani), zatem skupna večerja in nekaj uric v prijetnem razgovoru, pa je prešel dan, ki ostane zapisan v srcu navzočih z neizbrisnimi črkami.

Par tovarišev je odšlo pozno zvečer domov, drugi (9) smo ostali do drugega dne skupaj. Po ogledu šentjakobske šole smo se spomnili naše dične šolske družbe. Položili smo skromen dar domu na oltar in denar izročili navzočemu tovarišu, blagajniku Ciril in Metodove podružnice.

Ob tej priliki ni bilo oficialnih nagovorov, iztresali nismo govornic-napitnic ter kadili drug drugemu. Bili smo skupaj — ena družina, ene misli — veseleč se snidenja po letih ločitve. Le žal, da čas tako hiti. Ura ločitve je prišla prekmalu. Še en pozdrav, še nekaj besed v slovo, in odšli smo vsak na svoje mesto.

Pri sklepu sem. — Povedal nisem mnogo, čuvstev pa ne morem izliti na papir.

Toča zaključujem z željo, da bi nas kaj kmalu združila še kaka proslava, da bi mogli vsi, to je prav vsi brez izjeme praznovati, ne samo 15letnega, kokor je bilo govoreno, ampak 25letni jubilej čili na duhu in telesu.

Tovariši-sotrpini! Bog Vas živi in ohrani stanu v ponos, narodu v vzor.

Na snidenje ob 15. oziroma 25letnici! X.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju, r. z. z. o. z., je sklenila nadalje pogodbe s sledečimi tvrdkami: 1. Maček & Komp., Ljubljana, konfekcijska trgovina. Da pri takojšnjem in popolnem plačilu 5% od nakupne svote. 2. Fran Pleteršek, pohištvo, Maribor. Da pri takojšnjem plačilu 5%, pri nakupu na obrak pa 3% popusta. Poslužite se pridno naših tvrdk, pa zahtevajte pri vsakem, tudi najmanjšem nakupu, da se vsota vpiše v našo kontrolno knjižico. Vsakdo si lahko označi navedeni tvrdki med drugimi tvrdkami, ki so zaznamovane v letošnjem koledarčku na str. 38. Ako kdo želi letošen koledarček, ga mu vpošljemo proti povrnitvi poštinih stroškov 10 h. — Nadalje naznanjamo, da se vsi »Naročilni listi«, vposlani po novem letu, niso mogli več upoštevati. Posameznikom tega ne bodemo naznanjali. Naj vzamejo tem potom to na znanje.

Srednješolski vestnik.

Drustvo slovenskih profesorjev si je izvolilo na zadnjem obnem zboru sledeči odbor: Predsednik dr. Zmavc, blagajnik Maselj, odborniki Kržišnik, Lederhas, Mazi in Vagaja in revizorja Štrif in dr. Popenbacher. Predsednik društva se je spomnil uvodoma zborovanja umrlega tovariša Milana Pajka. Odobrili sta se poročili tajnika in blagajnika, sklenilo se je, da se zviša članarina od 6 kron na 10 kron letno, predlog vrede odstranitve lastnega glasila, pa je bil odklonjen.

Zenski licej v Zagrebu. Vlada je izdala predlog zenski licej v Zagrebu v realno gimnazijo z 8 razredi.

Politiški pregled.

Za lex Kolisko. Nižjeavstrijski deželni odbor hoče še enkrat opozoriti nižjeavstrijske državne poslance na lex Kolisko in povzročiti sklicanje konference

članov deželnih zborov štirih takozvanih »čistonemških kronovin«.

Komisariat na Moravskem. Moravski listi poročajo, da pripravlja vlada komisariat na Moravskem.

Srbski konkordat. Vkljub velikim zaprekam, ki jih je stavila avstrijska vlada proti svoji navadi razvoju katoličanstva v Srbiji, bo v kratkem sklenjen med srbsko vlado in Vatikanom konkordat. Obenem je morala srbska vlada seveda skrbeti tudi za ureditev verskega razmerja muhlimanov in se je morala pogajati z ekumenskim patriarhatom, da prevzame nove podanike v pravost. cerkev. Glede muhlimanov so pogajanja že končana, in v kratkem se zbero muftiji iz novih srbskih pokrajin, da si izbere svojega voditelja. Da se uredi razmerje med pravoslavniimi prebivalci v novih pokrajinah, se bo sestel cerkveni sinod v Carigradu. Eksarhat hoče namreč ustanoviti še dve škofiji v Zletovu in Ohridu. O pogajanjih med Vatikanom in srbskim odposlancem dr. Bakotičem se sedaj še ne zve ničesar, kakor hitro pa bo dr. Bakotič končal svoja dela, pride v Rim srbski poslanik Vesnić, da konča pogajanja. V toliko pa so bila pogajanja do sedaj že uspešna, da je popolnoma gotovo, da bodo cerkveni obredi katoliške cerkve v Srbiji staroslovenski.

Uspehi agitacije za izstop iz protestantovske cerkve. Med protestanti se strahovito širi brezverstvo; ljudje kar trumoma izstopajo iz protestantske cerkve in postajajo brezverci. To so uspehi berlinskega društva »Konfessionlos«, ki ima tesne stike z monistovsko zvezo in ki zadnji čas razvija živahno delavnost za odstop množic od protestantovske cerkve. To gibanje je zadnji čas dobilo politiško ozadje, ker so se ga polastili soc. demokrati. Nedavno je vodja monistovske zveze Ostwald priredil več zborovanj, katerih uspeh je bil ta, da je 1300 oseb izstopilo iz protestantovske cerkve. Te dni je pa društvo »Konfessionlos« iznova priredilo na en sam dan 12 velikih shodov, katerih se je udeležilo nad 20.000 oseb. Uspeh je bil sijajen: 4200 oseb je takoj prijavilo svoj izstop iz protestantovske cerkve. Stvar je začela vznemirjati tudi policane oblasti; menda bodo zvišali pristojbino za odstop od 2 na 100 mark, da tako zajeze izstopanje. Cesarica si je dala natančno poročilo o vsej stvari ter je izrazila svoje obžalovanje.

Obrambni vestnik.

V ilustracijo vzmer.

Cenjeno uredništvo!

V prigrubu Vam pošiljamo pismo, ki na eni strani govori cele knjige. Enako anonimno pismo je dobilo več šolskih vodstev v sežanskem okraju. Pismo se glasi v celoti določeno:

En dan u Sežani.

U Sežani — pred zadnji šolski seji — so Slovenci in Nemci — Muhe in Vrani — zložno dobro skupaj kremljali — za kmeta — posebno Muha je zlo brenčala, da je velika šolska doklada — Po končani seji so vsi skupaj pri lepi mizi sedeli — jeli in pili in še nekaj kron udobili — hm, hm... Gspudje učitelji so se pa raztogotili — ker jim niso pomnoženi mogli dovoliti draginske doklade — v veliki obliki so se pritožili v edinosti, dani in tovariši — da kolko so se oni pri volitvah trudili — da so pomnožene gspude spravili v čast — a sedaj so im hrbet obrnili —

6. t. m. je bla napovedana seja ožjemu in pomnoženemu šolskemu svetu — a radi smrti so se gspudje prestrašili — slišalo se je da čakajo hude reči pomnožene moži na mizi v Sežani —

17. t. m. so se sešli da pregledajo te strašne reči — ko so zagledali — so Nemci. Muhe in Vrani tako zjali, da so se klerikalne možje debelo smejali — obsodili so dopisnike, ki so jili vrazali — kar so jim klerikalci prtrdili. Nemci so upili, da imajo učitelji preveč počitka — zato, da im dnara primankuje — vso so pritrtili — Vran je dokazal vsi rečne kočje imajo pauri na krasi in žuljeve roke — a učitelji pa velike palače — in sverle roke — lepu so oblečeni dobro živijo pa tudi zvrstno plešeni in vsa sorte burk uganjajo. Muha je dokazovala vse časnike in nezrelosti učiteljske — od noh do glave... Jazbec je pripolnil — če do reves potreba učitelji naj bi prosili ne po časnikih se brusili — kar so vse odobrili. — Muha zahteva naj se lokavski učitelja zahteva... Štrekelj odgovori da Nabrežino — Nemecek pokonci

ustane in zlo zabrenči da je Nabrežini dovolj socialistov, ki hočejo s kmeti in obrtniki priti — h takem morejo ubogi kmeti pošiljat otroke v šolo, da jih kvarijo — proč iz socializmom — veliko odobravanje.

Po končani seji so vsi skupaj pri lepi mizi sedeli — klerikalci in naprenjaki — so se kušnili in roko podali — Vran je opomnil da so imeli klerikalci vedno prou — a mi smo bli neumni.

Komplimenti šinori meštri!

Tako torej anonimem poročevalcu, ki ima gotovo sveza s kakim članom okrajnega šolskega sveta. Sežanska — pa tudi drugi — kolegi naj to poročilo pazljivo prečitajo. Nudi jim verno sliko razmer na naprednem Krasu!

Jaka Dimnik in verskonravna vzgoja. Pod tem naslovom piše »Slovenec« (štev. 277 iz l. 1913) doslovno: »Gosp. katehet na liceju hoče, da hodijo gojenke na liceju k maši, kakor je dolžnost vsakega katoličana, ker pa nima za take stvari dovoljenja od g. Dimnika, izdajatelja in lastnika »Dana«, zato mu je ta verskonravni voditelj mestne šole na Ledini ukazal dati sledeče rožice pod nos: »Katehet na liceju je pričel kulturni boj. Gojenke so mu premalo pobožne, sveta jeza bojujoče cerkve ga spravi pogosto v razredih v položaj fanatične tercijalke, skače in pleše kakor jezuit na prižnici, lasje se mu ježijo, smrtna blečica ga spreletava. V zadnjih mesecih je pričel načrte delati, kako vpeljati za licejske gojenke skupno nedeljsko mašo. Načrt je pa treba opreti na gotove dokaze o potrebi. Pretekli teden je pobiral pri gojenkah dokazilno snov za nedostotno krščansko vzgojo in sicer na sledeči način: Gojenke so mu morale izpolniti vprašalne listke, hodijo li ob nedeljah k maši, k pridigi itd. Katehet namerava voditi deklince k skupni maši k Jezuitom ali v Alojzevišče. Treba je Mlakarju izbiti njegove prenapete namene iz glave. Če katehet z durnim poukom na teden od 7.—18. leta ne more narediti iz deklet angeljcev, naj išče nezaparjan sam v sebi, če je njegovo delo zaman. Prizadeti starši pa prosimo g. ravnatelja na liceju, da drži svojega kateheta na uzdi, da naj se znebi srednjeveških vplivov katehetskega društva in jezuitskega Pečjakizma.« Prihodnja skupščina liberalnih učiteljev »Zaveze« bo najbrže po teh načelih sklenila, da se bo upeljala namesto nedeljske maše za mladino kinematografska predstava ali pa še boljše tangoples. Kdor se pa bo potegoval za nedeljsko mašo, se mu bo vtisnil sramotni pečat somišljenika kulturnega boja in se bo oddal inkviziciji v Učiteljski tiskarni v primerno »obdelavo«. — Tako »Slovenec«! — Kar se tče tovariša Jakoba Dimnika, vemo le toliko, da ni niti izdajatelj, niti lastnik »Dneva«, ker ni niti upravni odbornik tiskarne, zato je popolnoma zlagano, da bi ta »verskonravni voditelj mestne šole na Ledini ukazal dati sledeče rožice pod nos.« — Ampak kaj »Slovenca« briga resnica! Njegov element je laž, brez nje ne more eksistirati. Kadar ne laže, pa denuncira, še najraje pa kar oboje skupaj v eni sapi! To je njegov element, ki ga zani resnično ne moremo zavidati. Svojim somišljenikom svetujemo, naj le dobro hranijo »Slovenčeve« laži in denunciacije, ker nam bodo o pravem času in na pravem mestu še dobro služile! — Kar piše »Slovenec« o Zavezi, o kinematografih, o tangoplesih in o inkviziciji, je tako prismuknjeno, kakor da je vsa »Slovenčeva« redakcija na glavo padla. Tako nespametno kolobarijo po papirju, kakor da so se naluckali — bognasvaruj! — Johancine krvi! Naše iskreno pomilovanje!

Jubilejska samopomoč.

Jubilejna samopomoč. Umrli je tov. Ivan Kaukler, nadučitelj v Prtujski okolici (41. smrteln slučaj). Vdovi gospe Valentini Kaukler se je izplačala podpóra 504 K. — Člani dobe v kratkem položnice, da plačajo za prihodnji smrteln slučaj.

Učiteljski konvikt.

Letnina: G. Ivan Bernot, c. kr. strokovni učitelj na državnih obrtni šoli v Ljubljani, 10 K; g. Ignacij Supan, učitelj v Brežicah, 10 K; g. Anton Likozar, nadučitelj v Ljubljani, na računi 1 K; Janko Jezerski, nadučitelj v Križah pri Trzinu, 2 K; Fran Stefančič, nadučitelj, Konrad Fink, učitelj, Ana Fink, učiteljica, Leopoldina Garbajs, učiteljica, Slavka Zupanec, učiteljica in Ana Somrak, učiteljica, vsi iz Velikih Lašč, vsak 2 K. Hvala!

Kranjske vesti.

—r— »Vodilna Johana«. Pred ljubljanskim deželnim sodiščem se je pretekli teden vršil proces, ki meče žalostno luč na naše kranjske razmere. Neko deklet, Ivana Jerovškova po imenu, je sleparija babjeverno ljudstvo, češ, da se na njej ponavlja Kristusovo trpljenje. Vsak petek jo je obličal krvavi znoj, zvijala se je od bolečin, dopovedovala ljudem, ta in ta oče, brat, mož trpi v vica! Sama sleparija, neskončno drzna in proračunjena! Iz steklenice, ki jo je imela skrito v postelji, je izpuščala nase telečejo kri. Ljudje so drli k njej, meneč, da se gode čudeži. Za vodo, ki so v njej prali od teleče krvi umazano in smrdeče perilo, so se verski blazniki kar trgali. S to nesnago so si izmivali bolne dele telesa v trdni veri, da jim bo pomagano. Vsa ta predrzna sleparija se je vršila z vednostjo ljubljanskega škofa. Nevednemu, s slepoto udarjenemu ljudstvu je sleparka diktirala, za koliko maš mora plačati, koliko obhajil opraviti, koliko rožnih vencev izmoliti, da bodo duše rajnih rešene iz trpljenja vic! Sleparstva se je babura naučila od nun na Reki, izvrševala ga je v vodiškem župnišču, ljubljanski škof je vedel za to! Ali Ivana Jerovškova je sleparila dalje, dokler je ni prijeta roka pravice in je obsodila na 10 mesecev zapora! Človek, ki vse to bere in čuje, ne more verjeti, da je tak kulturni škandal mogoč v današnjih dneh! Vse svetovno časopise sedaj piše o tem sleparstvu in se dela norca iz uboge kranjske dežele. Ljubljanski škof je ponižal svoje dostojanstvo in zaigral svojo avtoriteto. Kaj bi bilo, da je ob tem škandalu udeležen kak učitelj? Stante pede bi moral iz javnosti in iz službe! Ubogo učiteljstvo preganjajo, ker širi kulturo med ljudstvo; drugi pa, ki dajejo sleparstvom potuho, se leskečejo v srebru in zlatu! Kdo jemlje ljudstvu vero? Tisti, ki to očitajo drugim! In to je tega škandala največji škandal!

—r— K spominu na Štipka Jelenca. Prijatelj pokojnega Štipka Jelenca nam piše: Ko je bil Štipko Jelenec še na Dvoru, mi je sam pravil, kako si je izbral družico za življenje. Ko je bil menda še na Loticah, je šel na proščenje v Podrago. Takrat je bil še fant. Sklenil pa je, da si izbere za ženo tisto deklet, ki bo prvo zapustilo ples in odšlo s starši domov. Ali je mislil to resno ali v šali, tega ne vem. Slučaj pa je hotel, da je res prva odšla z očetom domov bodoča njegova žena, ki je z njo živel ves čas v najlepši harmoniji.

—r— Ljudsko šolstvo. Bivši proviz. učitelj v Vremu Franc Škof je imenovan za suplenta na ljudski šoli v Suhorju.

—r— S c. kr. rudniške ljudske šole v Idriji. S 1. januarjem t. l. sta definitivno imenovani učiteljici Stana Kumpova in Zdenka Bloudkova. V III. plač. razred sta povišana Pavla Buhova in Rudolf Pleškovič, v II. plač. razred pa Marija Rupnikova. — Na deški šoli je do 31. t. m. razpisano mesto ravnatelja. Dosedanji ravnatelj Alojzij Novak je šel v pokoj, njegov začasni namestnik je učitelj Rafael Gostiša.

—r— Učiteljska v Ljubljani. Vadniški učitelj Anton Lenarčič je imenovan za učitelja pripravljalnega razreda na istem zavodu, provizorični vadniški učitelj Josip Pavčič pa za definitivnega vadniškega učitelja.

—r— Izpraševalna komisija za občne ljudske in meščanske šole v Ljubljani. Naučni minister za dobo 1914—1916 imenoval v izpraševalno komisijo za občne ljudske in meščanske šole s slovenskim učnim jezikom v Ljubljani nastopne člane, ki so: devornik svetnik in dež. šol. nadzornik Fran Levec (ravnatelj), učiteljski ravnatelj Anton Črnivec ter profesorja dr. Valentin Kušar in Franc Suher (ravnateljivi namestniki), člani profesorji Anton Funtek, dr. Josip Šmajdek, dr. Ivan Orel, Josip Verbič, Izidor Modic, glasheni učitelj Anton Dekleva, telovadni učitelj Josip Gorečan in vadniški učitelj Janko Janežič, Ivan Krulec, Viktor Jaklič in Josip Pavčič. — V izpraševalno komisijo se smejo v slučaju potrebe pritegniti realčni profesor dr. Franc Sturm za francoščino, realni prof. Josip Mazi za geometriško risanje in koncertni mojster Filharmoničnega društva Ivan Gerstner za specialne izpite za klavir, violino in orgle. — Za verouk so določeni profesorji Anton Kržič, dr. Ivan Svetina in dr. Alfonz Levičnik.

Štajerske vesti.

—š— Tovariši, čujte! Od verodostojne strani smo zvedeli, da je nekaj duhovnik ovadil mirnega učitelja, da je deželni šolski svet, ker sodeluje pri Ciril-Methodovi podružnici. Ker se mu je pa dozdevalo to še premalo, je dodal še nekaj laži. Ko so ga opomnili, da to ni res, je rekel, da nič ne de, da gre samo za očrnenje dotičnega